

Виходить що тижня в четвер.

Редакція і адміністрація:
Львів, ул. Баторія 24.Видає і за редакцію одвічас:
Вячеслав Будзиновський.

С В О Б О Д А

Політичне, просвітнє і господарське
ПІСЬМО ДЛЯ НАРОДУ.

Предплата на цілий рік

стоить 4 корони.

За анонси платити ся 20
сотиків від стрічки.Рекламації вільні від
оплати.

Оповіщене.

Народний Комітет занимав ся на своїм посліднім засіданню дальною найблисцішою акцією в справі страйків та порішив, що слідує:

1. Виготовити і порозіслати своїм організаціям повітовим квестіонаром в цілі збирання тими організаціями фактичного матеріалу щодо економічних причин страйків і їх наслідків. Сі квестіонари вже виготовляють ся і будуть виславі ще в сім тижні нашим Вп. Організаторам, Організаторам - помічникам і Мужам довіри.

2. Вислати в повіти, в яких страйк прибрав ціху руху масового, свої специальні слідчі комісії, а се в цілі збирання точного матеріалу щодо способу поступування зі страйкуючими владисті політичними, судових, війська і жандармерії. В склад тих комісій увійдуть юристи, виделеговані Народним Комітетом, а імена їх будуть подані до відомості Вп. Організаторам дотичних повітів і мужам довіри, з-зазивом, щоби сим делегатам комітету дали на місці всякі потрібні вказівки і поміч.

3. Постарати ся для селян, потяганих судами з причини страйків до карної відвічальності, о безплатну оборону і в тій цілі зорганізувати при трибуналах карних в Тернополі, Бережанах, Золочеві, Станіславові і Львові з місцевих адвокатів безплатну для боронених поміч правну. Щоби сю ціль осягнути, Народний Комітет відніс ся вже листовно до різних пп. адвокатів в названих місцевостях, а коли одержить прихильну відповідь, оголосить їх імена в „Ділі“ і „Свободі“, щоби потягні з причини страйку до судово-карної одвічальності знали, до кого мають удавати ся. Кошти сеї оборони покриє ся в цілості з народного фонду.

Переведене усіх повисших постанов вимагати буде значчайших грошей. Тому Народний Комітет освідчає, що буде і на дальше приймати добровільні жертви на Народний фонд, і має надію, що жертви стануть плисти обильніше ніж до тепер. Незвичайної жертволовливості всіх съвідомих Патріотів вимагає в теперішну пору сама тяжка хвиля, яку переживає наш народ, і наша красна будучість.

Від Народного Комітету у Львові.

Торг з Русинами?

Сегорічним страйком руский народ звернув на себе більшу увагу не лише своїх противників, він звернув на себе також увагу тих, що хотіли би мати лад в Галичині, як не для самої справедливості, то бодай для того, аби в краю був спокій, аби не було причин дальших заворушень. Не лише газети наших противників заговорили про страйки і бісіли ся та скавуліли на кожну нову вість о страйку в новій місцевості. Були газети, які становили по нашій стороні, признали, що рускому народові діє ся кривда і що ті кривди треба направити. Се, що деякі віймецькі газети становили в нашій обороні і зажадали від віденського правительства, аби оно зробило лад в Галичині, збентежило наших противників ще більше, як самі страйки. Найбільше роздратувало наших ворогів се, що одна дуже велика німецька газета в Будапешті зажадала, аби віденське правительство розмовило ся з Русинами і зробило згоду між обома народами Галичини.

Робити згоду між тими, що від кількох сот літ дивлять на себе вовчим оком, річ не дуже легка і безпечна. Віденське правительство не велику має охоту пхати пальці між двері. Однак саме правительство бачить, що оно му-

сить зробити щось для Русинів, бо оно передконало ся, що в страйковім руху беруть участь не лише зербники, але і богаті хлопи і ціла патріотична руска інтелігенція. Правительство побачило, що причин страйку є більше, як сама лиши плата за роботу на двірських ланах. Віденське правительство дійстно зміркувало, що треба з Русинами поговорити і рускому народові дати щось, аби єго успокоїти.

Тепер лиши питання, хто буде з Русинами говорити, кого з Русинів правительство уважає за представителя руского народу і з якими Русинами правительство буде торгувати ся. Нарешті і се важне, що правительство гадає для руского народу зробити.

Що до питання, хто має з Русинами говорити, то ті наші приятелі, які би могли, то цілу Русь втопили би в ложці води, вже тепер кричать, що польсько-руска справа, то „домашня галицька справа“. Они не хочуть позволити, аби до нашого спору з Поляками вмішало ся віденське правительство. Они взагалі не хочуть полагодити руско-польського спору і тому кажуть, що они самі погодяться з нами і не потребують до того віденського правительства.

На се ми скажемо ось що: Коли прийде до того, що руский народ покличеть, аби він сказав, що він хоче, то не будемо говорити з вами, панове з Галичини. Ми вас не знаємо і знати не хочемо. Вже не раз заступники руского народа робили з вами угоду, та все по некли собі пальці. Народ до нині не може забути творцям нової ери сего, що они мимо пасутся спільнотою історії нашої, дали ся надути! Як руский народ буде з ким небудь говорити, то тільки з віденським правительством і з короною, а з ніким більше. Розумієте? з ніким іншим не буде говорити, з ніким не буде робити ніякої угоди!

Хоч би ви, наші сусіди давали нам все, що ми хочемо, хочби ви дали нам в застав свої жінки, дітки і внуків, то ми не хочемо і не будемо з вами робити ніякої угоди; ми вас на очі бачити не хочемо.

Коли ж тепер спитаєте, які Русини мають право говорити в імені руского народу і хто в імені руского народу має право робити яку небудь угоду, то ми скажемо, що до того мають право лиши ті Русини, які так само думають як народ, які мають вплив на народ, до яких народ має довіре і яких народ послухає.

Чи таке довіриє съвідомої часті руского народу мають москвофіли?... Послідні вибори до сойму, сесесія руских студентів та сегорічний страйк хлопів показали, що москвофільська партія вже пахне труном. Як би не руబлі, то по них був би вже й слід загинув. Новоеристи ніколи не тішили ся довіrem народу, а тепер стратили навіть ту часті інтелігенції рускої, которая через новоерских послів гадала скорше дійти до золотих ковнірів. Одиночкою сильною народною партією, є нині Национально-демократична партія. Особливо ж в послідніх часах єї значене в народі сильно скріпилося. Коли хто хоче знати, які домагання має руский народ, той мусить довідати ся, чого домагає ся національно-демократична партія. Домагання-ж нашої партії, суть в нашій програмі. Чого в тій програмі нема, се народ сам ухвалює на щорічнім Народнім Зборі. Ухвали

народного Збору виконує Народний Комітет. Народний Комітет проводить також в борбі народу о здійстнене програми і осе, що ухвалив Народний Збир. Хто отже хоче знати, що руский народ о якій справі думас, той мусить звернути ся до Народного Комітету, бо лише сей має право говорити в імені руского народу. І не з поодинокими членами може говорити той, хто хоче знати, що народ думас, хто хоче з народом зробити яку небудь угоду. Не поодинокі члени Комітету суть відвічальні перед Народним Збором, тільки цілий комітет; лише що до таких зобовязань може бути певність, що прийме їх цілий народ, котрі прийме Нар. Комітет.

Розходиться ся ще о услівія, під якими Нар. Комітет може впливати на народ в тім напрямі, аби в борбі о поліпшене своєї долі і о розширене своїх прав, держав ся строго догою умощеної державними законами?

З огляду на се, що голоси о потребі порозумівся з руским народом, піднесли ся з народи страйків, яких першою цілюю є здобути для зарівників на панських ланах гідну платню, руский народ мусить мати запевнене:

- 1) що на случай, коли денебудь зарівники будуть домагати ся такої плати, яку пан може дати, а дати не схоче, правительство поганить це власні судьбі, т. е. не дасть єму ніякої помочи ні через стягане і охорону чужих робітників, ні через такий напір на страйкарів, який був сего року.

Дальше мусимо дістати запевнене:

- 2) що тягар податковий буде поки що зменшений через основну ревізію катастру землів так, аби однакі парцелі рустикальні і домінікальні були в одній класі;

- 3) що надмірні видатки на західну Галичину, які руйнують селянство східної Галичини а їх землю віддають в руки мазурских кольоністів будуть здержані і вирівнані в той спосіб, що через 10 літ держава буде давати на парцеляцію двірських общин між руских хлопів що найменше по 5 міліонів запомоги а по 10 міліонів безпроцентової позички;

- 4) що правительство розвяже всі ради громадскі там, де того зажадає бодай половина населення і переведе нові вибори легально і лояльно (без ніякого впливу, намови, страхання зі сторони влади);

- 5) що правительство розвяже сойм і переведе нові вибори легально і лояльно;

- 6) що кожда руска громада дістане руску народну школу, що всі школярі-Русини будуть звільнені від обовязкової науки польської мови, а школництво в руских громадах буде в руках рускої ради шкільної;

- 7) що правительство, не питаючи сойму заложить рускі гімназії в руских містах: Рогатин, Яворів, Чортків, Угнів і т. д.;

- 8) що в львівськім університеті будуть права рускої мови зрівнані з правами польської мови, т. е. що буде професорів Русинів тільки в Поляків і що урядуване буде відбувати ся так само по руски як і по польськи;

- 9) що права рускої мови в усіх урядах без винятку будуть зрівнані з правами польської мови;

- 10) що всі урядники і під'урядники Русини в західній Галичині будуть перенесені до східної Галичини, а до західної Галичини буд-

де перенесене таке саме число урядників ве-
Русинів в східній Галичині.

Як правительство не гадає сповнити бо-
дай того, що ми вичислили в сих 10 точках, то
нехай навіть не зачинає говорити з предста-
вителями руского народу, бо доперва, як би
ми бодай се дістали, що на підставі існу-
ючих законів ми вже давно повинні були мати,
могли би представителі Русинів запевнити кер-
маничів нашої держави, що дальшу борбу о-
розширення своїх прав (н. пр. загальне голосо-
ване) руский народ буде вести так, що жаден
сторож обовязуючого тепер права не буде ма-
ти з Русинами ніякого клопоту.

Отсєc пишемо наслідок, коли віденське
правительство дійсно скоче розмовити ся з
представителями Русинів. Ми вичислили тільки
найважливіші і некучі справи і остерігаємо так
правительство як і тих, котрі може будуть
покликані до зроблення з правителством якої
небудь угоди, що руский народ не буде сидити
ні обіцянками ві окружами і за такі здобутки,
як гімназия, субвенция для якого товариства,
або хоч би університет, не зайде з дороги, на
яку вже вступив.

Ми не дуже віримо в се, що правительство має щиру охоту заняти ся Галичиною, єще
менше, віримо в се, аби оно гадало на правду
довідати ся які суть кривди Русинів, а вже
цілком не віримо в се, аби правительство дій-
стно мало охоту усунути сі кривди, бо тоді
виступила би против правительства така сила,
як коло польське. Ми вичислили наші жадання
тілько на се, аби ніхто не сказав потому, що
самі Русини не знають, чого ім від правитель-
ства домагати ся.

Наші домагання певно не будуть сповнені
і тому ми відразу повинні приготувати ся до
дальншої борби.

Ми тепер повинні підготовити загальний
страйк і бойкот на цілий край, так як се ухвалив
послідний Народний Зібр.

Аби нам „Свободи“ не сконфіскували, ми
тілько повторимо не сконфіскувані уступи з 34
числа Monitor-a:

„Страйк рільних робітників вновні повів
ся. З того треба нам скористати і поробити
приготовання до генерального страйку. Яко
перше жадане, яке мав би вибороти генераль-
ний страйк, поставити: загальне, безпосереднє,
тайне право голосування до всіх законодатних
тіл. Друге жадане, яке ми повинні поставити:
Зменшене податків або заведене одинокого
особово-доходового податку.“

До сего є потрібне порозуміння між всіма
опозиційними, так польськими як і рускими
партиями“.

Посол Целецькі о страйку.

Послухайте, що посол і великий пан Це-
лецькі пише о хлопському страйку в польських
газетах:

„На Поділю то не був страйк, але про-
стий бунт хлопський, мав п'яtno руху чисто на-
ціонально-руського, пригадуючого гайдамаччину
з найгірших її часів, що дихає пекольною не-
навистию не лиш до двора, але до всего що
польське. Майже вся інтелігенція руска на про-
вінці і всі рускі съвященики з малими вим-
сами підирають сей пекольний рух. В місцях
околицях збаламучений руский народ, скорій
був до всяких гвалтів і нині тілько жде на
нову нагоду, аби робити нові і єще більші
гвалти. Наслідками теперішніх страйків єуть
огірчене і душний воздух, который є лиши вішук-
ном чогось єще гіршого, що цілком певно ла-
дить ся. Є множеству судово спроваджених
грозьб і обітниць будучої різни; о недалекій
різані рускі хлопи говорять так, як говорить ся
о надходячій зимі, або як молодіж говорить о
надходячих маснициах. Цілій сей рух то хлоп-
ський бунт, то початок цілої пекольної роботи
против Польщі. Пречінь рускі посли заповіли
нам в соймі, що як не сповнить ся їх бажання,
то они відкличути ся до руского народу. „Діло“
голосить єю гаджу і є душою руху, а Народ-
ний Комітет стоїть на єго чолі. Цілій сей рух
підготовляється через кілька літ при помочі
організації і систематичної роботи.“

„Найліпшим доказом, що страйк був ру-
хом національним є се, що мимо шаленої агі-
тації, більша частина польських хлопів не пішла
за страйком. В сих місцевостях рускі агіатори
цілком отверто зачали говорити, що треба збу-
ти ся не лиш панів але і хлопів польських.“

„Як правительство не возьме ся остро до
сих агітацій, то при копаню картопель зачнуть
ся нові страйки, а коли загляне голод, то прий-
дуть певно огні і морд.“

Такого посола Целецькі намолотив цілу
стирту, аби перепудити наше правительство
революцію і домагає ся від него найострій-
ших средств, „аби зломити розтягнену на ці-
лий край революційну організацію“. Іншого
способу полагодження справи, як вимковий стан,
пан посол не находитъ.

Перша відповідь в справі страйку.

Першу відповідь на наші питання в справі
страйків прислали нам село Чехів в бучацькім
 повіті. Відповідь є досить повна і для приміру
подаемо тут найважливіші уступи:

Чехів застрайкував дня 28 липня против
посесора жида.

Платня була: дванацятати копі, хлон за
день 25 кр. а жінка 20 кр. В зимі платилося
хлоном при машині 20 кр., жінкам 15 кр.; на
весні при садженню бараболі хлон 22 кр., жінка
18 кр.; при копаню бараболі від 100 кр. 10 кр.
Майже ціла громада — самі зарібники.

Посесор спровадив собі Гуцулові на 2 не-
ділі перед жицями.

Дня 28 липня ціла громада зібрала ся на
нараду і ухвалила страйк. До Гуцулові вислано
4-ох, котрі мали намовити їх, аби прилучили
ся до страйку. Гуцули були під вартою а де-
легатам заступили дорогу поссесор з жандар-
мом і 23 фонарів з економами. Були узброєні
в істикі а оден мав рискаль. По короткій
сварці поссесор казав на жадане делегатів фор-
мальям відіхнати і розмовивши ся з делегатами
підіїв до громади, котра стояла за горбом.

Зажадано: 8 сніп, хлон за день 50 кр.
а жінкам 40 кр. і аби гуцули вступили ся.
Успіві що до ліса, пасовиска, доріг і форна-
лів, не клали ся ніяких. Посесор дав тілько
10 сніп, а плату підвищив о 5 кр. На тім
скінчило ся Більше немож було вторгувати, бо
посесор заявив, що Гуцулові не усуне і для їх
охрані спровадить війско. Найгірше було се,
що сусідні громади не прилучилися до страйку.

О страйку ми довідали ся від Петра Но-
ваковського, котрий в 1898 році приніс до нас
брошуру Будзиновського з 1897 року. В Чехові
є тілько „Свобода“ в читальні від коли зачала
виходити, а у війта є Народна Часопись.
Неред страйком пришли до нас разом з „Свобо-
дою“ брошури Вітика і Будзиновського.

До читальні належить 40 членів. Страйк
викликала вість о страйку по інших громадах.
Страйковий комітет був зложений з 4 людей
(Семань Луців, Петро Головачук, Никола Кру-
подра і Данило Головачук)

Богаті селяни були прихильні страйко-
ви. Национально они мало освідомлені, бо не-
писменні, але при виборах поводять ся добре,
крім одного старого війта. Старшина громад-
ска не мішала ся до нічого.

Съвященик виступав против страйку на
проповіді кажучи, що нема більшого пана над
хлопа. Казав, аби бойкотувати горівку.

Страйкарі поводили ся спокійно, цілком
після приїзду брошури Будзиновського „Хлоп-
ська Політика“. Гвалті і арештовані не було
ніяких. Гуцулові було 150, асистенції не було

Сусідні села: Григорів, Велеснів, Заліс-
є Дубенка, де читають „Русское Слово“, не
страйкували. В Григоріві є агент „Сливії“ і
почитатель „Русского Слова“. Він страшив людей
кrimіналом як би застрайкували. Отже люди
боїли ся прилучитись до страйку, хоч в
Григоріві була така сама платня як у нас.

В Слобідці горішній не був страйку, хоч
Чехів вислав там своїх післанців, бо там по-
ссесор запровадив польську читальню. Він є голо-
вою в тій читальні і що неділі доїздить до
читальні. Люди по просту не мали нагоди до-
відати ся що небудь про страйк. Они вислали
до Чехова одного чоловіка, Олексу Василева,
аби довідав си що у нас стало ся але засту-
пили ему дорогу поссесор, економ і писар. По-
ссесор виймив револьвер і грозив ему, що его
застрілить. Коли той зачав утікати, пустили ся
за ним економ, писар і польові на конях а
здігнавши его, збили в стражний спосіб. Чехівські
люди пустили ся ратувати его. Тоді
надбіг поссесор і закінчив бійку. (Побитий по-
винен піти до адвоката і внести скаргу о по-

бите. Ті що били підуть до криміналу, а він
дістане відшкодоване. Ред.)

Хлопський страйк.

Посол Гурік оголосив в Ділі слідуюче
письмо:

„Перебувши 10 днів на Поділю, а то в
страйкуючих повітах бучацькім, чортківськім, за-
ліщицькім і гусятинськім, зібрали я много фактів
до історії біди робучого люду і хочу ними з
читачами бодай в часті поділити ся. Мої відо-
мості не є ані взяті з воздуха ані видумані
мною, що в них нема підії пересади, лиши
чиста правда, которую кождою хвилиною посвідчити
можуть урядові съвідки, бо я списував їх в
громадських канцеляріях в присутності ц. к.
комісарів староства, жандармерії, начальників
громад і съвящеників.“

Головна ціль моїх старань була розсліду-
ти основу страйків і погодити громади з дво-
рами, що мені подекуди удало ся (прим. в
Швайківцях. Угрини і Пробіжні). Інші громади,
в котрих я був, будуть погодились вже
перед тим, будуть страйкують даліше, бо пані
і поссесори не хотять платити робітників ні
в снонах ні грішми побільшити. Прим. поссесор
в Антонівці Аянті Захарієвич сказав до вій-
та і п'ятох господарів, котрі хотіли з ним ро-
бить угоду: „В зимі до згоди, не тепер! Як
було давніше, так і тепер мусить бути! Я
спалю все, а не дам ні сотика більше!“ (Се
дословно єго слова!) По селах панує така ну-
жда, що не даром визискували а при тім дуже
убогий народ мусить нині опускати свій рі-
дний край, своє Поділє, де земля більш уро-
жайна як в інших краях, і виходити за межу,
в чужину!... Поважані читачі з певностю не
подивується ся тому, коли довідаються ся о стра-
шно визькій платні робітника, о здирствах і о
ціні опалу, яка там панує.

Сконфісковано

(пр. в Улаш-
ківцях і Заболотові забрав пан Курковський пе-
ред кількома роками громадське пасовиско по-
при самі городи, але забрали також для себе
майже всі долини межі селянськими ґрунтами,
до котрих силиває вода, щоб громади зробити
що до води цілком зависимими від ласки
дворів.

Нині більша часть громад будуть окру-
жені довкола панськими ланами, будуть по-
звалені води і лісів. Як лише в царину, в ко-
трій є долина, що її селяни не могли орати
задля мокросги, врізує ся пасок панського
групту широти 15 до 20 сажнів, то пані її
собі присвоїли, щоб забрати селянам воду, де
они від віків поїли худобу, били полотна і
мочили коноплі. Тепер селяни мусить платити
панам не лише за дрова і пасовиско, але навіть
за воду, котра є на їх власних ґрунтах. І так
за мочене конопель платять селяни по 4 кр. за
мандиль, за білене полотно мусить по два дні
відроблювати, а за пране бля по 2 корони.
Се все діє ся по цілім майданчикам Поділю. Щоби
не бути голословним, наведу кілька сіл, прим.
Мухавка, Антонівка і інші. Не ліпше діє ся і
з лісами. За збиране грибів мужик мусить від-
робити панові два дні, за дозвіл зжати собі
в лісі одну вязанку трави і то в лісі забрані
давніше від громади, мусить селянин відро-
бить за кожну вязанку два дні, за фіру хво-
росту, котрого би у нас в (Станіславівщині) і
за дурно не хотів ніхто забрати, мусить мужик
заплатити 6 корон. Се все діє ся майданчиками
всюди, прим. в Заболотівці, в Улашківцях; а
завідаток дібр ки. Лянцкорського Курков-
ського позволяє собі навіть таке, що як побачить
жінку в лісі, що збирає гриби, обдирає її зо-
вісмі а навіть здирає її сорочку (!!!) і так пуз-
кає її на глум в село, як мати родила.

Сконфісковано

Бучаччина.
Страйк закінчено. В Звенигороді дістали
селяни 10 сніп з всого збігу. В Зеленій був 12
сніп без додатків, тепер діє поссесор, жид 10
сніп з всого збігу, 40 кг. кукурудзи на пару
женіців і літру горівки. Стиртар по 70 кр., від
копі 60 кр. а жінкам і дівкам до кінця жовтня
по 50 кр. (передше плачено по 25 — 30 кр.).
Форналь дістали більше одну чвертку жита і
одну чвертку кукурудзи. В обох громадах спо-
кій, і — вдоволені. В Рукомиши страйку не
було, бо прозорливий дідич п. Потоцький не
стягав до свого села ані жандармів, ані вій-
ска, але скликав женіців і дав їм добровільно
10 сніп зі всого збігу.

Тернопільщина.

В Шляхтицях вибух страйк против Федоровича еще перед житвами. Не було ніякої організації, ані страйкового комітету, отже страйк скінчився на пічім. Страйкарі згнали чернишовецьких робітників з лану, за що арештовано 12-ох. Дня 9 серпня відбулася розправа в тернопільському суді, на котрій засуджено їх на 6 діб вязниці.

Станиславівщина.

І в тім повіті також указувалися прояви страйкового руху (в Пасіківі против дідича Брикчинського, в Ямници против жидо-посесора, а також в Вовчинцях, Крехівцях і Дрогомирчанах). Бувши вибух страйк в Крехівцях, бракло лишені агітації. Сими днями засудив станіславівський суд на підставі донесення старості за недозволену кольпортажу академіка Мик. Боберського і Криницького на гривну по 10 корон. — В Водниках як доносили польські часописи, арештовано Олеку Чарку.

Каменеччина.

14. серпня. Мимо того, що в Холоєві до тепер страйку нема, арештовано трьох селян, дяка Василя Олійника і двох інших, під заходом „агітації і підбурювання до страйку“ тай відстavлено до радехівського суду. Причиною арешту був донос місцевих учителів Поляків. Арештовані пересиділи в слідстві п'ять днів, а остаточно увільнено їх на розіправі дня 13 с. м., бо донос оказался брехливим. Против увільняючого вироку господинь д-рів Павлюкъ, які функціонар прокураторії, зголосили відмінку. Нашим читачам, котрих може здивувати новина, пояснимо, що колишній голова „Січі“, потім московофільський ревнегат і радехівський „врач“, оден із „столовъ“ каменеччинського московофільства, постійний дописуватель „Галічанина“ і пр. і пр., з причини браку нацистів і „изобілія“ вільного часу, та відмінавши в своїй душі спосібності до такої залишування, вистарався о посаду функціонаря прокураторії в Радехові. Баламучене московофільство селянство в Каменеччині зачинає вже підзорливо глядіти на „твердість твердих“.

Рогатинщина.

(Ніби страйни). В Юашківі постановили селяни не йти на роботу до двора інакше, як за 2 к. денно. На Людвіківці ад Бурштина (громада Мазурска) жадали підвищення денної плати; поесор спровадив жинярку, але тата також першого дня окалічилася і бовванів серед ланів, та хоч нехоч пан згодився на підвищення платні 10 с. Озеряни цілком не хотять іти до двора робити по дотеперішній ціні. Всюда жиди-визискувачі пробудили хлопів до мислення про собі. Хоч страйкової організації нема, то хлопи інвестинтно торгаються з жителями а пани ленскі декуда самі підступили їхні і наперед умовилися, тому робітники охотно все зробили. Приміром всім обширникам може бути барон Т. Гаредорф в Свістельниках, що все добре платив, хлопів цінів наявні в інтелігенцію, бідних ратував, навіть до просвіті і моральності заохочував всюди, одним словом людяній і добрий пан, а також в часі страйків ще і в снопах і в денній платні підвишив заробок. За то фільварки жідівські викликують самі незадоволені хлопів. От дідич Гельбер скликав до першого жиня людий, обіцюючи по 30 кр.; вечером дав по 20 кр., іншого дня робітники вазали до полуночі на поля, за сего ців дня лігного горячого дісталі від него по 5 кр.! Як людям не кричати на гвалт?! То лише може витримати темний кут в Свістельниках.

Золочівщина.

В Prawd-i i Rraw-i читаємо: „Вночі з 29 на 30 липня жандарми впали до хати Ів. Коноби в Скнилові, аби його арештувати. Що діялося в часі арештування, покаже слідство, досить, що його 16-літня сестра Ксеніка, до 24 годин зі страху умерла. Війт довісся тим сейчас до чуда в Золочеві і зажадав комісії. Тимчасом в четири дні по донесенню надійшло візваве, аби небіжка безприволочко ставилася до суду в Золочеві. Війт дав знати, що се не може стати ся і знову просив о присланні комісії, бо тіло лежить в трупарні і исує ся. В тім часі був кілька разів радник золочівського суду на слідстві, казав арештувати 26 селян але о дівчині, котра ждала на похороні і котрої не мож було погребати, заки єї отгинула судова комісія, ніхто не подумав. Комісію прислано доперва по 12 дніах“.

Заліщицьке.

З Бураківки доносять нам, що дні 4 с. м. жандарми арештували голову читальні, касира і ще 5 знатніших господарів за се, що село важило ся застрайкувати поесора Безнера і за бойкот сільських жідів,

Арештованих підіняно до Тернополя (Федя Дмитрака, А. Мельника, Панька Дрошина, В. Жовтюка, П. Бордуляка, Мих. Джугана і Йосифа Павловського). Сими арештованим може засудити хиба се, що они суть старшиною в нашій читальні.

Дні 28 липня наші люди вийшли за село і ждали на цаповецьких та слобідських робітників, аби з ними нарадити ся. Коли они не приходили, люди зачали розходити ся. Тоді наділти гузари з жандармами, обскочили людей і бічю шаблями згнали людей до куни, таки на громадськім полі. Жідікам казали виступити, а 130 самих чолов'ків зайшли на базарський фільварок, що належить до чортківського повіту. Там видержали їх добу в мокрім хліві і згнали до Чорткова. Посесор чдав до суду брехню, що ті люди були на базарському полі, що були узброєні в коси, сапи і рискалі і що попалили копи на лані. Дні 12 с. м. пігнано арештованих до Тернополя. (Процеса Джугана, Олеська Кавецького, Ів. Триша, Андр. Гевика, Петра Віденського, В. Лобудяка і Ст. Ягінча). Їм жид закідає, що они еще на весні спалили єму стирту соломи, хоч жид знає, що се не хотячи спалили його форналі, як почували в поли; форналі спалили навіть 7 своїх сіраків. Жид очернив їх, що нафтою попідливали по лукінки.

З прилученої Слобідки арештували за те саме 12 людей і досі тримають їх.

ДОПИСИ.

З Городеччини.

В Мальчицях є парохом о. Обрізко(в), заразом властитель каминіці у Львові. Синів посылав до польської гімназії аж в Ряшеві, а доньки виховував аж десь на Шлезку; відповідно тому цвенькає з дітьми по польськи. Кілька десять сівідомих господарів его парохії, видячи, що в сусідніх селі Мшані читальню „Просвіти“ і крамницю дуже гарно розвивають ся, удавали ся кілька разів до него з прошиською, щоби йому поміг заложити читальню; але егомость отім аві чути не хотіли. Отже господарі порадилися ще інших прихильників просвіті людей, та й заложили читальню на статутах „Просвіти“, которая враз з крамницею як на початок дуже добре розвивається. Тепер однак отець парох бере дяка та ще якогось Фед'ка і ну заложати в Мальчицях другу читальню на статутах „Общества Качковського“. Не є чиста кирина московофільска? Та московофільський чан-отець може на тій читальні вийти так, як на декотрих своїх приватних справах, о котрих ні хочемо ширше розповісти ся.

М.

З під Угнова.

В Підлубцях є парохом о. Симеон Душкевич, „маститий йорний патріот“. Сей „отчик“ не давно вернув з купелів, де здає ся мав стичність з самими безбожниками та богохульниками, бо коли тепер говорить в церкві „казане“, то все о безбожниках та богохульниках, при чим з „царських воріт“ завертав свою постаття та вказував рукою в те місце, де стоять семинаристи, гімназисти і академики, перебуваючи там на вакаціях. Розуміє ся — тає его завертане зневолює всіх парохіян туди очима глипти, так що ті семинаристи, гімназисти і академики змушені відійти з церкви, бо годі їм знести се очи видної напасті. Той же „отчик“ не давно в своїм „казаню“ накинув ся мокрим рядном на нашого народного поета Тараса Шевченка, прозиваючи його безбожником та богохульником! Ну! пошипали ся від „отченьку“ пошипали, нема що й казати. Коли би ви так „отченьку“ читали та розуміли поезії Тараса Шевченка, то певно переконали би ся, що Шевченко в побожності перевиснав вас! Ми знаємо не одно за вас, та на разі не ви криваемо, але як далі будете так поступати, то на добре підійті в „газеті“. Тож „схаменіть ся — будьте люди, бо лихо вам буде“!

Гайдамана.

Збаражчина.

В Клебанівці повстало в р. 1898 Читальні „Просвіти“ і зачала розвивати ся дуже красно. Сей розвій читальні був не на руку

якійсь підлій креатури і ся оклеветала читальню в старості в Збаражі. Староство сейчас переслало до Виділу Читальні отсе письмо, котре в дословній відписці подаємо: Ч. 5697. Zbaraž dnia 25 марта 1901. До Чесного Заряду Читальні в Клебанівці Понеже дійшло до моєї відомості, що стоваришес „Читальні“ переступає закрес своєї діяльності через агітацію против обовязуючим уставом як також через агітацію против зверхності громадської і комітетової парафіальному як наприклад що до бугаї громадського (!!), або через оклеветане і котрих членів комітету церковного котрі виступили з процесом карним против ощерцам, тож ц. к. старосто встремує дальші чинності стоваришес на підставі § 25. 2 уставі з 15 падолиста 1867. D. Z. D. ч. 139 забороняючи всяких зібрань і предкладає до ц. к. Намісничества внесене на розвязане „Читальні“. Рівночасно даю приказ зверхності громадські аби не дозволила на ніякі збори членів стоваришес. — Ц. к. староста отже списав все, що доносили наговорив і не переслухавши нікого з членів читальні, замкнув читальню а рівночасно поставив внесене ц. к. Намісничеству, щоби її розвязало. Бідні громадяни з плачем майже віднеслися до Головного Виділу Товариства „Просвіти“, щоби прийшов їм в поміч. Головний Виділ вислав рекурс до Президії ц. к. Намісничества, а Президія, розслідивши цілу справу, знайшла, що Староста замкнув читальню тільки на підставі клевет, і в липні с. р. позволила отворити назад Читальню. Але півтора року бідні громадяни були позбавлені читальні, півтора року стояла читальння бездільно, через що і спиняє ся розвій просвіті між народом.

Снятинщина.

Дні 3 с. м. устроїла Читальні Просвіти в Карлові вечорок в честь Котляревського. З сусідніх сіл з'їхало ся немало інтелігенції і селян. Голова читальні, господар Д. Калитчук, сказав вступне слово, в котрім між іншими дякував парохові о. Курпякові за труди коло місцевого тепер дуже гарного хору. Селянський хор під диригентурою о. Курпяка відспівував кілька пісень, оркестра родини о. Курпяка відограва три кусники, п. Ю. Брик співав соль і грав на цитрі, господар Д. Сандуляк і два селянські хлопчики виголосили декламації, а п. І. Харук мав відчут про жите і значінє Котляревського. Ціла богата програма вечорка виконана була гарно і в повні задоволені публіки. На кінці відспівувано при загальнім одуванню „Ще не вмерла“ і „Не пора“. Я. П.

НОВИНКИ.

— Цісарські уродини. В день цісарських уродин представителі не політичних товариств руских складали що року гратулаций на руки намістника. Сего року зроблено інакше Москвофіли зложили гратулаций на руки намістника, а представителі руских товариств телеграфічно на руки президента міністрів.

При тій нагоді пригадаємо, що маршалок гр. Потоцький хотів пані устроїти у Львові велику ювілейну параду. Русини заявили, що они під „спільній дах“ не підуть, і хоч московофіли вступили до комітету Потоцького, ціла парада розбилася.

Коли скликано сойм, намістник запросив до себе на обід також деяких руских послів. Посли: Могильницький і Богачевский на сей обід не пішли, що декого дуже вколо.

Коли намістник звернув ся до Русинів в справі страйків, Народний комітет і рускі посли на спільній параді ухвалили, аби намістникові навіть не відповісти. Тільки московофіли видали таку відозву, яку хотів мати намістник. На тій параді ухвалено також, аби ніколи і в жадній справі до намістника не звертати ся, тільки все відносити ся прямо до міністерства.

— Напівник церковний, апробований всіми трема гр. к. Ординаріятами рускими, уложеній під ноти музичні, вже вийшов сими днями з друку. Замовляти належить:

Ігнатій Полотнюк управитель хора кафедрального в Станиславові.

Ціна примірника (брошуруованого) 4 кр. на замовлене може бути оправлений за 40 і 70 сотиків в полотно. На почу треба долучити 30 сот. а рекомендовану 65 сот.

— Народна Спілка в Ілинцях устроює дні 24 серпня в неділю с. р. в кімнатах ураду громадського вечорниці в честь Тараса Шевченка, на котрі просить дооколічних селян. КОМИТЕТ.

— Спростоване. Допис з Настасова по-міщеву в Ч. 30. „Свободи“ простую в сей спо-сіб, що єсть ціла брехлива, не має в собі і на-зерно правди і що річ має ся противно а то, що я справу страйку основно парохіянам в їх власнім інтересі пояснив і навіть прилюдно заявив свою готовість посередничити межі гро-мадою а скарбом.

Евстахий Цурковський.

Парох в Настасові.

— Дирекція Спілки для господарства і торговлі в Перешибі просить всіх П. Т. Хлі-боробів, котрі наміряють ужити під осінні за-сіви штучних навозів, щоби з закупном сих навозів відносити ся до нас, заразом просимо в зашитанях: Які ужити навози, — подати: рід рілі, що на вій має бути сіяне, як давно ріля була знавожена обірником, що на вій було сего року, і аке оно було. Відновіть дамо кожному безповоротно. Повідомляємо даліше, що о томасину сего року в дуже трудно; пе велики наші запаси вичерпають ся, а свіжих запасів правдоподібно іж в пізній осені мо-жемо ся надіяти, бо фабрики зовсім відібрали запасів не посідають, натомість Томасина мар-тінівка находити ся по юдівських торговлях в великої масі, а позаяк тає томасина мас лише 3% фосфору, есть для рілі зовсім не при-датним навозом. Радимо всім уживати супер-фосфатів як сорозмірно дешевших і для рілі користініших. Так з закупном штучних наво-зів як і замовленем насінь під осінні засіви просимо поспішити ся, бо тілько вчасні замо-влення можуть бути на час полагоджені.

Дирекція.

— Довірочні збори в Снятині. Селян сня-тинського повіту, робітничий комітет, а де єго нема, то мужів довірія запрошують на довірочні збори, котрі відбудуться дні 31 серпня в Снятині, в домі Семена Зінькевича. За Ко-мітет: Іван Дутчак в Снятині, Дмитро Соля-нин в Устю, Іван Сандуляк в Карлові.

— Нові кайданки для арештантів. Посте-рувки жандармерії дістали від своїх зверхніх властів по однім примірнику кайдан на руки для випробування. Нового помислу кайданки складають ся з двох дротів вигнених в дві підкови злучених з собою. Замікати їх можна в мить через затиснене, як колодки вертгай-мовкої системи, а отиристи мож лише при помочи ключа.

— Пачкарі межи собою. З Ческого ліса доносять про таку пачкарську історію. Кільком пачкарам удається перенести щасливо товар через границю і гадали, що вже зовсім безпе-чні, аж ось хтось крикнув до них серед те-мноси: „Стій! Ревізори!“ Пачкарі не надуму-ючись богато, покидали міхи з товарами і по-втікали. Пізніше показало ся, що то були другі пачкарі, котрі перепудивши їх позабирали відтак покидані товари і присвоїли собі. З того пришло до бійки межи обома громадами пачкарів, як остаточно довідала ся і стоп-рожа фінансова та взяла одних і других в свою опіку.

— Жебраки злочинці. До однієї з поль-ських газет доносять про таку подію: На яр-марку відпустовім в Підкамени був межи ді-дами також один з лірою, котрій мав при со-бі малу 6-літній дівчину сліпу на обос очій, з повикручуваними пальцями і ранами на ру-ках. Люди милосерділи ся над тою дівчинкою, і скидали їй, хто що міг, то хліб, то гроші. Аж приступає до неї якась жінка, дає милос-тиню, і каже: „Помолі ся дитинко за мою внучку Касуню“. А жебруща дівчина на то: Таже то я. — Люди оставили з дива. Закликали зараз жандарма, котрій діда з лірою а-рештував, а з переведеною дохаждено ось що показало ся. Перед двома роками украли же-браки ту дівчину в Зарваниці, звязали її і випекли очі кипячим смальцем, повикручували пальці, а відтак возили по цілім краю, щоби тим способом викидывати в людей доброго серця милосердіє і збирати гроші.

— Велика зелінічна катастрофа. Черно-вецький поїзд, що в пятницю пополудні їхав з Гадікальви в сторону Червіців, вилетів з шин. Ранених є 4 осіб тяжко, 15 поважно, 2 легкі. Оден хлопець стратив мову, одній жінці вирвало кусень мяса з ноги.

Сим поїздом, зложеним з двох машин, двох поштових і 11 особових вагонів, їхало 183 осіб. Поїзд їхав з нечваниною скоростю. Перед Черепківцями, на 80 метрів перед великим мостом на Сереті вилетів з шин поштовий віз, потягнув за собою тендер машини, службовий віз і всі особові вози з винятком 3 послідовних, котрі відчепили ся. На просторони 30 кроків з зелінічного тору авт сліду. Шини і пороги півривані. Вози лежать на 10 до 12 метрів

від тору. Шкоду обчислюють на $\frac{1}{4}$ міліона корон, не числячи сум, які зелініци заплатить титулом відшкодування покалеченим особам. Слідство провадить повітовий суд в Сереті.

До команди жандармерії. Дні 3 с. м. прийшов жандарм до читальні в Бураківці за-ліщицького повіту і забрав книжочку „Хлопска Політика“, яку наша редакція вислава читальни разом з „Свободою“. Супротив того, що жандарм не мав судейського наказу до переведення ревізії в комнатах читальні і не вилегі-тимував ся судейським наказом, що має забрати згадану брошуру, далі супротив того, що згаданої брошури читальня мала тілько оден примірник і не займала ся єї розширюванем, просимо команду жандармерії, аби жандармови наказала звернути брошуру, бо як ми вишлемо читальні другий примірник, будемо мусіти в судовій дорозі зажадати звороту коштів.

Ціна збіжжа і плодів господарських,

Ціна збіжжа у Львові. В остатних дніх пла-тили за 50 кілограмів: пшениці 7·15—07·30; жита 6·10—6·25; ячменю пшового 4·75—5·25; ячменю броварного 5·75—6·00; вівса 7·50—7·75; ріпаку 9·50—09·75; гороху пшового 7·75—8·00; гороху до вареня 8·00—8·50; вики 5·50 до 5·75; бобиці 4·75—5·—; гречки 0·00—0·00; кукурудзи 5·00—5·25; конюшини червоної 42—48—; білі 50·00—75·00; шведскої 00·00 до 00·00; тимотки 00·00—00·00 корон.

Ціна безрог в Відні. На торг сего тиждня привезено 10.081 штук свинин. За тучні свині платили 97 до 99 сот., за середні 92 до 95 сот., за легкі 84 до 90 сот., поросята 80 до 104 сот. за кілограм живої ваги.

Худоби зігнано на віденський торг 4479 штук, з того з Галичини і Буковини 108. З га-лицьких волів спродано 28 штук по 62 до 66 к.; 24 по 68 до 72 к.; 8 по 79 до 100 к.; Бугаї товсті продавано по 56 до 70 к.; корови товсті по 54 до 66 к. Худобу продавано по 40 до 54 к. — Все за сотнар метричний живої ваги.

В Товаристві взаїмних обезпечені „Дні-стер“ прибуло в місяці липні с. р. 11.702 важ-них поліс на суму 10,645.325 кор. обезпечені вартости з премією 103.015 кор. 43 сот. Разом від початку року до кінця липня видано 58.640 важних поліс на суму 60,646.772 кор. з премією 552.058 кор. 88 сот.; попередного року за той сам час будо 52.115 важних поліс на суму 54,449.426 кор. з премією 487.691 кор. 91 сот. то есть сего року о 6524 поліс і 64.366 кор. 98 сот. премії більше.

Шкід в червні прибуло 105 случаїв, разом від 1. січня до 31 липня було 522 шкід з котрих 489 вже виплачено, 17 шкоди находити ся в ліквідації, а виплату 16 відшкодовано (в сумі 9843 кор.) на власний рахунок 4.939 кор.) на разі з причин правних відержано.

Сума всіх тих шкід разом з коштами ліквідації виносить brutto 290.447 кор. 36 сот. з чого по потрутченю часті реасекурованої лишається на власний рахунок 137.211 кор. 92 с. Попередного року за той сам час було 514 шкід на суму 262.753 кор. 89 с.

При відновленні поліс по кінець липня с. р. зараховано членам титулом 8% звороту квоту 37.294 кор. 13 сот.

Фонд резервовий з кінцем липня с. р. виносить 434.343 кор. 26 сот.

Львів дні 8. серпня 1902.

Машини і господарські знаряддя

можна купувати через

„НАРОДНУ ТОРГОВЛЮ“

у Львові

Січкарні ССХ з 2 ножами і 1 колесом по 54 кор. Січкарні ТН з 3 ножами і 2 колесами „ 56 „ Січкарні ТН з 4 ножами і 2 колесами „ 59 „ Млинки до чищення збіжжа сист. Бакера „ 100 „ Млинки до чищення збіжжа лекші „ 64 „ Молотильні ручні „ 170 „ Краячі до бураків „ 60 „ Тискачі (гнітивники) „ 230 „ Праси до олію „ 230 „ Плити ковальської роботи з колісницями „ 32 „ Коси стирийські 60, 70 і 80 цм. довгі по кор. 1·00, 1·20, 1·40.

Інші машини і господарські знаряддя по фабричних цінах.

Коси можна купувати по всіх складах

„Народної Торговлі.“

Цінник знаряддів зелінічних Александра П. Копача в Струтин вижнім.

Коси з англійської сталі твердої, подвійного гарту, суть сівітлі з тонким полотном, дуже легкі і легко рубають гірську траву. Єсть то найліпший рід кіс в цілім сівіті. Хто замовляє 5 кілограмів кіс, дістане одну косу і один камінь до коси даром. Брата Русини, Родимці! Косіт моїми косами, бо то найліпша доброта, половину здоровля на руки і нею скосите морг найтвіршої трави, защадите на грошах і на здоровлю. Не дайте обдурювати ся жидам і їх агентам і їх пустими товарами. Жидівських 50 кіс не варти за англійську одну.

Довгота в центиметрах:

65	70	75	80	85	90	95	100
за одну штуку з каменем в коронах							
2·10	2·20	2·30	2·40	2·60	2·80	3·00	3·20
в ґульденах							
1·05	1·10	1·15	1·20	1·30	1·40	1·50	1·60
на 5-кілеву посилку штук							
16	15	14	13	13	13	12	12

Серпи озубрені з англійської сталі, дуже добре жнуть збіже і легко перетинають, так що не чути в руках. Поручаю Вам мілі Сестри, хто замовить 20 штук серпів, дістане 2 даром; ціна за одну штуку 20 кр., або 60 сотиків.

Англійські бритви з тонким як папірок вістрям, з найліпшої англійської сталі; за 35 мінут можна обголити найтвірші 30 старих борді; одна штука бритви з корони і 4 корони. Бельгійський камінь (маймур) до бритви за одну штуку 1 і 3 корони. Мотики (сапи) до оброблювання бараболь, кукурудзи і всякої ярини, з найтвіршої англійської сталі, навіть в каменистій землі не загинають ся; ціна за одну штуку 1 кор. 22 сот. Молотки до клепання кіс; можна ним і пильник порубати і незагинається; ціна за одну штуку 1 кор. Каменці (Брусики) до остряни кіс 50 сотиків за одну штуку. Годинники (зигарки) кишеневі, зелінічні (колієві) найліпше ходять, звані „Роскопи“, патентовані, за котрі ручу на 10 літ, штука 20 корон. Льоко Струтин всії товари.

Любезні сестри! будете мати з чого присти, найтовше полотно на сорочки. Росийский лен з Парнави виростає 140 сантиметрів в гору; вдається на кождих ґрунтах: по конюшині, по коноплях і на житніх стернях. Можна его мочити або стелити, видає прядиво біле як бавовна, літга 20 кр. або 40 сотиків; менше від 5 кільо не висилає ся; на 5 кільо іде 9 літгів.

На всяке замовлене присилати задаток 2 коров, бо інакше не висилає ся. Прошу замовляти на поштових переказах, щоби дармо не тратити грошей на листи і карти.

З поважанем любі Брата і Сестри

Александр Копач.

Адреса:

Струтин вижній, пошта Долина коло Стрия.

КОСИ

з найліпшої стирийської сталі, окремо і відповідно до всіх вимог наших господарів з найбільшою старанністю виготовлені, середно гартовані

60 мц. довгі (в хребті) по кор.	1·—
<tbl_info cols="2